

TER opening van het 11de Ledencongres van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, gehouden te Arnhem op 8, 9 en 10 oktober, heeft de voorzitter der Maatschappij, Em. Bingen, arts, de volgende rede gehouden:

Dames en Heren,

Het is een goede gedachte geweest van de regelingscommissie van dit congres de oud-voorzitter der Koninklijke Maatschappij het woord te laten voeren en *daarna* de voorzitter de gelegenheid te bieden zijn beschouwingen te geven. Deze wordt hierdoor behoed te bezwijken voor de verleiding een onderwerp te behandelen dat hem na aan 't hart ligt en zodoende de steeds aandacht eisende algemene situatie der Maatschappij op dit ogenblik te verwaarlozen. Ik moet toegeven, dat ook ik de neiging voelde opkomen over een onderwerp te praten, dat mij reeds geruime tijd bezig houdt en waarbij ik als specialist nauw betrokken ben. Deed ik dit, wellicht zou ik de belangstelling van mijn gehoor meer trekken dan thans het geval zal zijn en wellicht ware mijn taak eenvoudiger.

Ik meen het echter als mijn plicht te zien uw aandacht een korte tijd te vragen voor die maatschappij-zaken, die heden voor ons liggen. Gaarne zou ik u ter overdenking meegeven: „Hoe *is* het thans, wat *doen* wij nu, wat *moeten* wij heden doen?” Stelt u gerust. Ik zie geen kritieke fase, geen noodtoestand, geen grotere veranderingen dan gewoonlijk. Mijn woorden zijn geen *cri de coeur*, noch een voorspelling voor de toekomst. Helaas kan ik u ook niet de enig juiste weg wijzen. Moge dit korte woord echter voor u een stimulans tot denken zijn.

Onze Maatschappij, die thans 110 jaren bestaat, is een verdienstelijke en eerbiedwaardige instelling met veel goede tradities. Niets is echter gevaarlijker dan rusten op geërfde en eigen lauweren en niets zou u meer verontrusten dan dat. De wereld om ons heen stelt in toenemend tempo nieuwe en andere vragen en eisen. Willen wij de plaats, die ons toekomt, verkrijgen of behouden, dan zullen wij elke dag opnieuw ons standpunt moeten bepalen of beter nog in onze beschouwingen, besluiten en daden de ontwikkeling *voor* moeten blijven en daarvoor richtingaangevend werken.

Het zal u niet verbazen, dat dit in 't verleden niet altijd het geval was en onze besluitvorming vaak te laat kwam met de gevaren van dien voor onze daden. Dit alles wordt nog moeilijker doordat ook de interne verhoudingen in onze organisatie even snel in vorm en wezen veranderen als de maatschappelijke verhoudingen om ons heen. Besturen is, zoals steeds, het in evenwicht houden van veranderlijke gegevens en trachten hierbij leiding te geven.

De Koninklijke Maatschappij is de vereniging van het overgrote deel der Nederlandse artsen, ongeacht hun levensbeschouwing of politieke overtuiging, ongeacht de wijze waarop zij hun beroep uitoefenen. Een neutrale vereniging dus. Hierbij zij aangetekend, dat neutraal hier wil zeggen, dat ieder het recht en de plicht heeft zijn

mening, gebaseerd op zijn persoonlijke en principiële overtuiging, zo duidelijk mogelijk te stellen en op deze manier met anderen naar een oplossing te zoeken. Niets is gevaarlijker dan verdoezelen, of erger nog verbergen der achtergronden en principiële tegenstellingen. Ook de wijze van beroepsuitoefening kan tot verschillende visie aanleiding geven. Men stelle dit duidelijk bij het zoeken naar oplossingen voor onze gezamenlijke problemen. Met vreugde constateer ik, dat op deze wijze in toenemende mate in ons Hoofdbestuur wordt gewerkt.

In onze statuten staat: „De Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst stelt zich, overeenkomstig haar naam, tot doel de geneeskunst in haar ruimste omvang in het Koninkrijk der Nederlanden te bevorderen”.

Reeds in 1904 vindt men vermeld, dat zij tracht dit doel te bereiken:

- a. door bevordering van de maatschappelijke belangen der geneeskundigen in Nederland, voor zover deze belangen niet in strijd zijn met het algemeen belang;
- b. door bevordering van geneeskundige wetenschap en kennis;
- c. door bevordering van maatregelen, die strekken tot een goede behandeling van zieken en het voorkomen van ziekten;
- d. door toezicht op en medewerking aan de ontwikkeling en uitvoering van wetten, die de belangen der geneeskunde, der geneeskundigen en der volksgezondheid raken.

Later werd hier waarschijnlijk op juridische gronden aan toegevoegd:

- e. door het aangaan van collectieve arbeidsovereenkomsten in de zin van de wet van 24 december 1927, Staatsblad 415;
- f. door alle andere wettige middelen, welke tot het doel kunnen leiden.

In het Huishoudelijk Reglement zijn artikel I en II der Statuten verder uitgewerkt, helaas onlogisch gegroepeerd. Een nieuwe bewerking van het Huishoudelijk Reglement ware, althans wat deze punten betreft, hoog nodig.

Gaarne zou ik aan de hand van de twee eerste artikelen der Statuten, gebruik makend van de niet woordelijk aan te halen bepalingen van het Huishoudelijk Reglement, enkele vragen met u willen bespreken, mij hierbij beperkend tot de vier eerste punten van artikel II.

Zoals u bekend luidt het eerste punt van artikel II: „Door bevordering van de Maatschappelijke belangen der geneeskundige” - met de zeer belangrijke beperking - „voor zover deze belangen niet in strijd zijn met het algemeen belang”. De laatste toevoeging getuigt van wijsheid en sociaal inzicht. Uiteraard zal iedere medicus eraan toevoegen „en het individuele belang van de patient”.

Het zal niemand verbazen, dat men, logisch denkend, de behartiging der maatschappelijke belangen het eerst heeft genoemd. Wil de strijd voor de volksgezondheid effectief worden gevoerd, dan zal men zorg moeten dra-

en, dat de strijders onder omstandigheden leven, die strijden mogelijk maken. Nog sterker, alleen onder dergelijke omstandigheden zal men op de juiste wijze kunnen strijden. Welke veldheer zal een leger kunnen gebruiken waarvan de manschappen niet in goede conditie zijn? Zou het mogelijk zijn het moreel op peil te houden zonder redelijke verzorging der maatschappelijke verhoudingen?

Een bekend wijsgeer heeft gezegd, dat voor deugdelijk handelen een goede welstand vereist is.

Welke middelen worden later aangegeven om dit eerste punt nader te realiseren:

1. het oprichten en in stand houden van verenigingen ter behartiging der maatschappelijke belangen;
2. hooghouden van de gedragsregels der geneeskundigen;
3. het in stand houden van een intercollegiaal toezicht en van een rechtspraak in geschillen tussen de leden onderling en tussen de leden en derden;
4. het verlenen van steun aan al datgene, wat in het belang van de geneeskundige stand kan worden gebracht;
5. bureau waarneming en vestiging;
6. het in stand houden van een fonds tot ondersteuning van behoeftige kunstgenoten, leden der Mij., en hun weduwen en minderjarige wezen;
7. het uitgeven van een officieel orgaan.

Bezien wij eerst komst en huidige status der verenigingen ter behartiging der maatschappelijke belangen. Hun taak was belangrijk en bestond aanvankelijk uit orde scheppen in de chaos der honorering. Een taak, die, zoals boven geschetst, noodzakelijk de grondslag moest vormen voor verdere ontplooiingsmogelijkheden. Door de redelijke welstand waarin vroeger de medici verkeerden bestond deze taak toen niet en dus was er vroeger geen behoefte aan dergelijke lichamen.

Deze verenigingen vormden plaatselijk afdelingen, districten, landelijke vergaderingen en een landelijk bestuur en zo ontstonden, naast de opbouw der Maatschappij met afdelingen, districten, algemene vergadering, hoofdbestuur, drie nieuwe organen met soortgelijke structuur. Deze nieuwe verenigingen werden met adviserende stem vertegenwoordigd in het Hoofdbestuur. Het Hoofdbestuur kreeg het recht van veto op besluiten der maatschappelijke verenigingen. (Een recht, dat slechts eenmaal werd toegepast en, zoals te verwachten, prompt werd genegeerd).

Toen deze zgn. belangenverenigingen erin slaagden orde op zaken te stellen op gebied der honorering, realiseerde men zich niet voldoende welk een zeer belangrijk werk voor de volksgezondheid hier werd verricht. Niet alleen, dat men er in slaagde op redelijke wijze een oplossing te vinden, maar merkwaardigerwijze gelukte dit zonder dat het mogelijk was de twee enige normen te hanteren, die voor de waardering van de prestaties in een vrij beroep maatgevend moeten zijn: nl. kwaliteit en intensiteit der verrichte arbeid.

Heel begrijpelijk en volkomen terecht gingen deze verenigingen zich ook met andere problemen bezig houden in het maatschappelijke vlak, en kwamen zo weer op het terrein waar ook de Maatschappij, in enge zin werk-

zaam was. Zo ontstond de toestand, dat hetzelfde probleem tweemaal op ander niveau werd besproken, maar merkwaardigerwijze gedeeltelijk door dezelfde mensen, soms meer, soms minder terzake kundig. De mogelijkheid van divergerende besluiten was niet denkbeeldig, hetgeen ertoe leidde, dat men soms uit tactische overwegingen, alvorens iets in de algemene vergadering der Maatschappij te brengen, de besturen der belangenverenigingen in hun algemene vergadering de spits liet afbijten en zodoende de meningsvorming beïnvloedde, zij het met zeer goede bedoelingen.

Zo lang dit goed gaat, dank zij persoonlijk overleg, gebeuren er geen ongelukken. Bij meningsverschil kunnen hier echter zeer ernstige gevaren ontstaan. Beter doet men weloverwogen te kiezen: óf men laat de huidige situatie bestaan, waarbij de onderdelen op den duur volledig autonoom zullen worden, óf men verandert de structuur. Als uiterste alternatief komt dan een federatieve opbouw, die het voordeel zou hebben latere, verdere differentiatie in groeperingen reeds nu op te vangen. Ik durf niet te stellen, dat dit de oplossing is. Mogelijk vinden de leden der Reorganisatie-Commissie een betere constructie. Thans zij echter het probleem duidelijk gesteld.

Het meeste, hechte, innerlijk verband zal nodig zijn voor ons succesvol optreden naar buiten. Dit optreden wordt in de huidige situatie zeer belemmerd door de sterke wisseling der bestuursleden en wel vooral door de geringe continuïteit in het dagelijks bestuur, waardoor de buitenwereld, vaak ten onrechte, de indruk krijgt van weinig stabiliteit in het beleid. Openlijk werd ons meermalen gevraagd: „Wie garandeert ons dat uw opvolgers weer niet anders praten?”

Een voorzitter, die zojuist zijn voorganger hoorde spreken en zijn opvolger ziet zitten, kan rustig openlijk stellen, dat zijn functie onvoldoende mogelijkheden biedt bij de zittingsduur van één jaar. Geheel vrij van eigen belang of interesse, kan ik u verzekeren, dat onder deze verhoudingen een voorzitter nauwelijks ingewerkt, zich weer opmaakt om zijn opvolger te verwelkomen zonder de mogelijkheid te hebben gehad een productief beleid te voeren. Men overdenke ook dit.

Een organisatie leeft eerst dan als de onderdelen een krachtig leven hebben en deelnemen aan wat er in de top gebeurt. Zou het niet goed zijn de mogelijkheid te scheppen, zoveel mogelijk afdelingen, vertegenwoordigers naar de algemene vergadering te laten zenden? De afdelingen kiezen echter dan ook met zorg de afgevaardigden en bij voorkeur zij, die hier niet te hard om vragen, collegae, die in hun werk reeds hun sporen hebben verdiend. „Take the busy man” geldt ook hier. Zegt een collega, dat hij het te druk heeft, maak hem dan opmerkzaam, dat hij daardoor juist vaak reeds zijn geschiktheid heeft bewezen.

Wij weten, dat een bestuursfunctie een uitermate bezwarende taak is, die hoge eisen stelt, doch goede bestuurders zijn een „conditio sine qua non” voor het welzijn der maatschappij.

Een goed bestuur kan alleen goed werken, bijgestaan door een aan de eisen des tijds aangepast bureau. Wil men ons bureau aan de huidige eisen laten voldoen, dan zal men verder moeten gaan met het aantrekken van spe-

lijsten niet-medici. Er zijn thans vraagstukken te over, die niet door ons, medici, kunnen worden opgelost, doch waarvoor een geheel andere opleiding is vereist. Alleen deskundig voorgelicht zal ons bestuur beleid kunnen voeren.

Ongetwijfeld brengt dit kosten mee, doch het bespaart nog meer. In vergelijking met andere organisaties is onze contributie laag, misschien prettig, maar ontoereikend, wil men een goed bureau stichten. Ongetwijfeld blijft in alle gevallen een goed toezicht op de besteding der gelden noodzakelijk. Een goed bureau dient goed te zijn gehuisvest, althans zodanig dat een efficiënt werken mogelijk is. Hoe dierbaar ons huizencomplex aan de Keizersgracht ons is, hoe prettig de sfeer ook aandoet, het is ten enenmale onpraktisch en misschien zelfs onbruikbaar.

Ons reglement noemt als middel verder „het hooghouden van de gedragsregels der geneeskundigen”. Primair is dit de afzonderlijke taak van ieder lid, dat zich zijn individuele verantwoordelijkheid terdege bewust dient te zijn. Men bedenke, dat deze persoonlijke taak niet licht is al zal men deze vaak in een zeker optimisme niet zwaar zien, nu de maatschappelijke verenigingen door

hun werk goede voorwaarden hiervoor hebben geschapen.

Met voldoening zien wij de goede verhoudingen tussen huisarts, specialist en arts-ambtenaar. Een unieke toestand in Europa. Secundair zal onze Maatschappij hierbij echter stuwend moeten leiden en raad geven.

Verder noemt ons reglement het onderling toezicht en de rechtspraak. Mevr. v. d. Blink heeft reeds verteld welke veranderingen ten goede hierin zijn gekomen, doch „panta rhei”, nieuwe vragen doen zich voor. Zou het niet beter zijn de taak van de afdelingsraden te beperken tot preventie en bemiddeling, waarvan vooral het eerste in 't licht van de huidige dag nu voornaam zou kunnen worden? Is rechtspreken in eigen, vaak kleine afdelingen wel mogelijk en redelijk? Wil men rechtspraak in eigen afdeling behouden, zou dan geen jurist hierbij moeten voorzitten? Zou de Raad van Beroep, ondanks zijn zeer verdienstelijke staat van dienst, niet beter door een jurist kunnen worden geleid? Zijn wij medici niet geneigd over vakgenoten te hard te oordelen en is rechtspreken ook niet een specialisme? Het zijn slechts vragen ter overdenking, die ongetwijfeld vele aspecten hebben.

Een van de middelen voor het bereiken van onze doelstelling is de zorg voor weduwen en wezen en behoeftige

Gasten - o.w. de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid - en leden van het Hoofdbestuur, luisterend naar de openingsrede.

instgenoten. Deze eretaak is thans praktisch uitgebreid door de zorgen van mijn voorgangster. Moge zij snel een goede oplossing voor deze lacune in onze sociale zorg vinden. Het zal onze plicht zijn hierbij krachtadig steun te verlenen teneinde de achterstand in te halen.

Ik kom thans tot het tweede punt van artikel II onzer statuten: „Bevordering van geneeskundige wetenschap en kennis” waarbij verder nader genoemd, opleiding geneeskundige, voortgezet onderwijs, statistiek, stimuleren van onderzoekingen, verzorging bibliotheek enz. Veel wat hier destijds werd genoemd, wordt thans door allerlei instanties mede en vaak beter ter hand genomen. Dit kan alleen een reden zijn ons te bezinnen, hoe wij deze taak beter kunnen aanpakken en in hoeverre wij hier te kort schieten, dit kan evenwel nooit een reden zijn ons op deze gebieden terug te trekken of in stilte alles van ons af te schuiven. In samenwerking met anderen zullen wij ons moeten bezinnen over de artsen-opleiding, opbouwende kritiek leveren, voorstellen indienen, aanvullend optreden.

Is de artsengemeenschap bereid en in staat in duidelijke leemten te voorzien door het benoemen van docenten onder welke titel dan ook? Onze taak bij het voortgezet onderwijs is zeker niet te verwaarlozen. Het werk van de Landelijke Artsencursus-Commissie (zeer belangrijk en in opzet grote verwachting wekkend) zal moeten worden bevorderd en misschien gereorganiseerd, maar mag zeker niet worden beëindigd. Een coördinatie met de activiteiten van het Nederlands Huisartsen Genootschap lijkt zeer goed mogelijk ten gunste van beide, zonder een van beide beperkingen op te leggen.

Genoemd moet hier worden overleg tussen faculteiten en Maatschappij waarbij zeer vele punten ter sprake zullen moeten komen. Ik noem hier slechts verhouding universiteitsklinieken-ziekenhuizen, onderbezetting der universiteitsklinieken-samenwerking in wetenschappelijk en praktisch vlak, enz. enz. De resultaten van deze besprekingen zullen bij juist beleid en goed inzicht de volksgezondheid en wetenschap zeer bevorderen. Mocht deze commissie geen resultaten boeken, dan draagt zij een zware verantwoording voor ernstige schade aan beide.

De besprekingen over de opleiding van specialisten zullen snel tot een goed einde moeten worden gebracht. De

Maatschappij, die baanbrekend werk op dit gebied heeft gedaan zal haar verantwoordelijkheid hier niet kunnen prijsgeven, maar zal deze graag samen met andere dragen ten algemene bate. Alleen de Maatschappij zal getroffen maatregelen goed kunnen effectueren door coördinatie van taken van huisarts en specialist, zoals in 't verleden reeds geschiedde. Nederland mag met recht trots zijn op de hier bestaande verhoudingen, die men tevergeefs elders zal zoeken.

Wij hebben thans in overleg en overeenstemming met alle betrokkenen bij de Ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Sociale Zaken en Volksgezondheid een plan ingediend, dat, naar onze mening, een redelijke oplossing geeft voor de bestaande moeilijkheden. Dit plan sluit nauw aan bij de gegroeide verhoudingen waarvan, menen wij, nog nooit is aangetoond, dat er ernstige tekortkomingen bij bestonden.

Onlangs lazen wij, dat in de wetenschappelijke verenigingen materiële belangen een te grote rol zouden spelen. Na diepgaand onderzoek wijzen wij dit argument als onjuist af. Indien ooit in Nederland de toestand zou ontstaan, dat onze artsen morele verantwoordelijkheid, wetenschappelijke belangen en materiële wensen niet meer zouden kunnen onderscheiden, dan is er geen enkele regeling meer mogelijk en zullen alle maatregelen, welke dan ook, falen, want steeds zal in 't brein van ieder van ons deze werkelijke of vermeende moeilijkheden tot een synthese moeten komen.

De historie heeft duidelijk aangetoond, dat dit trouwens steeds een goed resultaat gaf en, nogmaals, grote gebreken waren op het gebied der specialistenvorming als regel nooit aantoonbaar.

Nu toch de wetenschappelijke verenigingen van specialisten worden genoemd, welke in de specialistenopleiding altijd wel met een verantwoordelijke taak zullen worden belast, doet zich de vraag voor, of men deze organen niet officieel in Maatschappij-verband moet opnemen, mede als erkenning voor hun verdienstelijk werk. Ook vraag ik mij af, sprekende over wetenschappelijk werk in Maatschappij-verband, of wij wel voldoende aandacht besteden aan het scheppen van mogelijkheden hiervoor. Zouden wij in samenwerking met andere instanties hiervoor geen fondsen kunnen vormen? U zult wijzen op andere bronnen zoals T.N.O., Z.W.O. enz. Ook hier kan men aanvullend optreden en daardoor meerdere mogelijkheden scheppen. Is het jaarlijks uitschrijven van een prijsvraag een dwaas idee?

De Maatschappij zal meer dan voorheen aandacht moeten besteden aan de medewerking bij opleiding van paramedische hulpkrachten. Deze zijn onontbeerlijk voor onze praktijkuitoefening en voor de behandeling van patienten. Zij kunnen een bedreiging worden voor de volksgezondheid, indien hun opleiding niet wordt aangepast aan de medische ontwikkeling en daarmee het werk van degene, die zij moeten helpen. Teleurstellend was dan ook, dat de Maatschappij bij het tot stand komen van het ontwerp wet op de Paramedische beroepen niet of niet voldoende werd gehoord.

Misschien te haastig gaan wij verder met ons kritisch overzicht. Het onuitputtelijke artikel II onzer statuten vermeldt: „Bevordering van maatregelen, die strekken tot een goede behandeling van zieken en voorkomen van

MAATSCHAPPIJ-AGENDA

1959

14 november: Ledenvergadering L.H.V. te Utrecht.

21 november: Ledenvergadering L.A.D. te Utrecht, 2.15 uur.

12 december: Ledenvergadering L.S.V. te Utrecht.

19 december: Algemene Vergadering der Maatschappij te Utrecht.

1960

6, 7 en 8 oktober: Ledencongres der Maatschappij te Eindhoven.

21 november: Congres Nederlands Huisartsen Genootschap te Utrecht.

kten". De mogelijkheden zijn hier bijna onbeperkt en uit onderwerp zou alleen reeds een uitvoerige studie mogelijk maken.

Uiteraard zal de Maatschappij hier haar activiteiten meestal samen met andere moeten ontplooiën en zal zij dit vaak moeten doen via haar individuele leden, maar ook als groep is hier nuttig werk te verrichten en dat gebeurt trouwens ook, zoals de lange lijst van verenigingen aangeeft, waarin wij qualitate qua zijn vertegenwoordigd.

Er zijn echter drie instanties, die hier een bijzondere plaats innemen nl. kruisverenigingen, ziekenfondsen en verzekeringen, ziekenhuizen.

De verhouding met de Kruisverenigingen liggen in 't algemeen gunstig. Vele Maatschappij-leden zijn in 't werk der Kruisverenigingen betrokken en verschillende bekleeden bestuursfuncties. Toch zou tussen Maatschappij en Kruisverenigingen een nauwer, regelmatig contact nuttig zijn, zodat beide, voor zover mogelijk, hun beleid beter op elkaar kunnen afstemmen. Het Hoofdbestuur heeft daarom voorgesteld periodiek met de afgevaardigden der Kruisverenigingen te vergaderen.

Er is niets waarover zó vaak en zóveel gesproken is als over onze verhoudingen tot de ziekenfondsen. Doorlopend zijn tussen hen en ons besprekingen gaande, meestal liggend op het terrein van de belangenverenigingen. Persoonlijk geloof ik, dat het algemeen belang het beste is gediend door zo goed mogelijke verhoudingen tussen Maatschappij en ziekenfondsen, en dat dit kan worden bereikt door te bevorderen, dat meerdere van ons zich voor deze problemen interesseren en hun daadwerkelijke medewerking verlenen, ook in de besturen der fondsen, die ik in hun ideaalconstructie nog altijd zie als organen, waarin artsen en verzekerden samenwerken met behoud der persoonlijke verantwoordelijkheid, om een goede behandeling der verzekerden mogelijk te maken.

Velen uwer zullen met mij van mening verschillen als ik zeg, dat een vrijwillige verzekering het beste voor allen is, en nog meer zullen twijfelen als ik u verzeker, dat ik in de mogelijkheid daarvan geloof. Argumentatie van deze stellingen zou ons thans te ver voeren en ligt niet op mijn weg. Als ik over deze problemen denk vallen mij steeds de woorden van de Nederlandse schrijfster Henriëtte Roland Holst in

„Make uw hulp nooit den mens machteloos zich zelf te helpen.

Stuw door zijn leden de kracht, die zelf doet hem stormen weerstaan”.

Te lang heeft het ontbroken aan regelmatig contact tussen ziekenhuisorganisaties en onze Maatschappij. Met vreugde zien wij, dat hier verandering is gekomen. Door deze veranderingen zijn reeds goede resultaten geboekt. Ongetwijfeld zou geregeld contact in 't belang der volksgezondheid zijn.

Artsen en ziekenhuizen hebben een complementaire functie en veel zou er door gezamenlijke inspanning en overleg te bereiken zijn, meer dan nu wordt bereikt.

Door omstandigheden was ik in de gelegenheid het ziekenhuiswezen in vrij Europa, achter het IJzeren Gordijn én in Amerika, te leren kennen, en ik vraag mij

thans af, of onze ziekenhuizen bij alle goede eigenschappen die zij hebben, nog wel *die* plaats en *dat* peil innemen, welke wij hun met enig chauvinisme toedichten. Ik denk hierbij aan mogelijkheden tot wetenschappelijk werk, werken in groepsverband, voldoende stafvorming, enz. enz. Alle problemen, die soms angstige vormen aannemen en alleen bij gezamenlijke inspanning en overleg op te lossen zijn ten bate van de patienten.

Zonder naar volledigheid te hebben gestreefd, zou ik van dit punt willen afstappen en enige woorden wijden aan 't laatste: toezicht op en medewerking aan de ontwikkeling en uitvoering van wetten, die de belangen der geneeskunde, der geneeskundigen en der volksgezondheid raken.

Hoewel wat bond gesteld, ligt hier een zeer belangrijke taak voor onze Maatschappij. Verschillende wetten staan op stapel, waarin de belangen der volksgezondheid en ook onze belangen worden betrokken. Al deze wetsontwerpen maken een uitgebreide studie onzerzijds noodzakelijk. Wij zouden het zeer op prijs stellen, indien wij steeds in de gelegenheid werden gesteld van deze wetsontwerpen tijdig kennis te nemen, teneinde opmerkingen, opbouwende kritiek onzerzijds ter bevoegde plaatse in te dienen. Ziekenfondswet, invaliditeitswet, ziekenhuiswet en andere vervullen velen van ons, terecht, met grote zorg.

Onaangenaam waren wij getroffen door regelingen, buiten ons en over ons getroffen, over de verzorging van de buitenlanders, varende op de Rijnschepen, en over de leden van de ziekenfondsen uit den vreemde. Wij betreuren de daardoor ontstane moeilijkheden. Gaarne willen wij ons volledig inzetten om de volksgezondheid te bevorderen, maar gaarne ook worden wij betrokken in overleg in zaken op dit terrein, evenals daar waar onze belangen ter sprake komen. Worden wij tijdig in een dergelijk overleg betrokken, dan zal men ervaren, dat wij voldoende sociaal inzicht hebben om tot juiste oordeelsvorming en besluiten te komen en onze medewerking te verlenen.

Tenslotte nog enige opmerkingen over onze buitenlandse betrekkingen. Hoewel onze statuten onze activiteit beperken tot het Koninkrijk, menen wij niet daarmee in strijd te handelen door ons in het belang van de gang van zaken *hier* te oriënteren *ook* in het buitenland. Wij staan op het standpunt, dat wij de buitenlandse contacten moeten handhaven, moeten blijven deelnemen aan het werk van de W.M.A., doch wij zullen blijven streven naar een zakelijke duidelijke wijze van werken. Onze Commissie inzake de Europese Economische Gemeenschap zal waakzaam dienen te blijven en hoopt op steun en inlichtingen van onze regering. Met belangstelling zien wij uit naar de komende bespreking met de vertegenwoordigers der artsenorganisaties uit de betrokken vijf landen eind oktober te Amsterdam.

Dames en heren, ik heb getracht uw belangstelling te wekken voor de vraagstukken, die nu aan de orde zijn in onze Maatschappij. Uiteraard kan deze bespreking slechts oppervlakkig en fragmentarisch zijn, maar ondanks dat, zult u wel overtuigd zijn, dat er hard gewerkt dient te worden.

Wij rekenen op uw aller actieve medewerking.
Ik dank u voor uw gehoor.